

DE TOSPROGEDE OG DE HOMOSEKSUELLE

– synlige og usynlige minoriteter i folkeskolen

AF MADS ANANDA LODAHL

Problemer med sociale stigma og eksklusion opstår, når minoriteter vejes op imod en forestilling om, at der findes en normalitet. For de tosprogede er den overdrevne opmærksomhed en del af problemet. De er nemlig slet ikke så unormale, som de bliver gjort til. For andre minoriteter, herunder de homoseksuelle, er usynligheden en del af problemet, fordi deres afvigelse og de behov, der følger med, ikke bliver anerkendt.

USYNLIG OG ALENE ELLER UDSAT I FÆLLESSKAB

Udover faglige udfordringer kan tosprogede elever kæmpe med negative forventninger fra lærere, kulturelle forskelle mellem hjemmet og skolen, socialt stigma og racisme. Men den tosprogede elev kæmper næsten altid sammen med nogen; nemlig sammen med familien.

*Der er 10% tosprogede elever i folkeskolen.
Og der er 10% homoseksuelle.
Men når man snakker om mangfoldighed i skolen,
handler det næsten altid om de tosprogede. Og det er
både synd for de homoseksuelle og for de tosprogede.*

Måske endda med et større etnisk, religiøst eller kulturelt fællesskab, hvor den unge kan finde rollemodeller, udveksle erfaringer og søge støtte og inspiration. Og selv de unge, der er i konflikt med det fællesskab, kan stadig spejle sig i det og tage afstand fra det.

En homoseksuel elev kommer oftest fra en heteroseksuel familie, har heteroseksuelle lærere, kender måske ingen andre homoseksuelle og bor i en by uden et homoseksuelt miljø. På den måde er mange homoseksuelle unge helt og aldeles alene med deres homoseksualitet.

Til gengæld kan mange homoseksuelle være usynlige, og selvom prisen for at leve i skabet ofte er ensomhed og frygt for at blive afsløret, så kan det give en vis tryghed og magt over eget liv. Som usynlig minoritet har homoseksuelle mere indflydelse på, hvordan omverdenen ser dem, og på hvordan, hvordan og om de vil springe ud.

Muligheden for at gemme sig og først komme frem, når man er klar til det og på den måde, man selv synes er bedst, har de tosprogede ikke. Deres navn, familie, hudfarve og sprog gør dem letgengendelige som det, vi i skolesammenhænge kalder tosprogede.

MINORITETER KAN LÆRE AF HINANDEN

At holde forskelle og ligheder op mod hinanden kan være lærerigt, og minoriteter kan søge inspira-

tion hos hinanden. Har vi fælles kampe, modstandere og problemer? Har I nogle erfaringer, vi kan bruge?

Det er vigtigt, at det netop handler om at *sammenligne* og ikke om at *side stille*. Undertrykkelse og diskrimination har forskellige udtryk for forskellige minoriteter, og sammenligningen skal ikke blive et regnestykke, der handler om at finde ud af, hvem det så er mest synd for.

Kampen om titlen som "den mest undertrykte minoritet" er ukonstruktiv og usolidarisk og bidrager faktisk til undertrykkelsen, fordi den sætter minoriteterne op mod hinanden i det, der opleves som en kamp om begrænset opmærksomhed og tolerance. Desuden er situationen forskellig for de enkelte individer indenfor grupperne, og selvom der findes tosprogede, der har det hårdere end homoseksuelle, er det modsatte også tilfældet.

Det handler heller ikke om at droppe diskussionen om de tosprogede. Tværtimod. Men det ensidige fokus skaber et forvrænget billede af en grå, dansk masse overfor en homogen gruppe af indvandrere, og det billede forstærker ikke bare udgrænsningen af de tosprogede, det er også langt fra virkeligheden. Ingen af grupperne er homogene, og grænsen mellem dem er flydende.

Hvis man inkluderer andre minoritetsgrupper i debatten, bliver det tydeligt, at mange elever falder udenfor normerne, og det vil ikke kun gavne for eksempel de homoseksuelle og give mulighed for at skabe nye alliancer på tværs af minorite-

terne, det vil også mindske udgrænsningen af de tosprogede som noget grundlæggende anderledes fra normen. De er ikke alene om at være unormale; de er det sammen med andre.

HOMOSEKSUELLE OG TOSPROGEDE

Der er ifølge dagbladet Information 10% tosprogede i de danske skoler,¹⁾ og man regner med, at 10% af befolkningen er homoseksuelle.²⁾ Dermed er det nok de to største minoritetsgrupper i folkeskolen.

Det er samtidig de to grupper, der ifølge tal fra Københavns Kommune og Politiets Efterretnings-tjeneste hyppigst er ofre for hadforbrydelser. I 2009 viste en undersøgelse fra Justitsministeriet, at "cirka 12.000 mennesker årligt føler sig udsat for en racistisk eller homofobisk motiveret forbrydelse." Det er over 30 om dagen.³⁾

AT VÆRE ANDERLEDES

Mange homoseksuelle opdager først i puberteten, at de ikke er som de andre. Ofte kommer det som

et chok, når de mister helt basale privilegier som at kunne føle kærlighed og begær uden skam, fortælle om deres forelskelser, finde kærester og vise dem frem; alt det, deres jævnaldrende er stærkt optagede af.

Pludselig tilhører de en minoritet, der for eksempel ikke får seksualundervisning på ret mange skoler, er konfronterede med en reel risiko for vold og mobning, og som sandsynligvis ikke har set mange film eller læst mange bøger, som de kan spejle sig selv i. Og når de møder den udfordring, er de unge, uforberedte og alene.

Deres afvigelse er "indeni" og usynlig, og de opdager den selv, før verden omkring dem. En homoseksuel elev går altid med det for sig selv, inden hemmeligheden deles med andre. Det kan være en tung byrde på teenageskuldre, og for mange unge er beslutningen om at springe ud svær, fordi de kender det samfund, de springer ud i.

LGBT-kordinator (LGBT er kort for Lesbian, Gay, Bisexual og Transgender) i AIDS-Fondet, Ole Møller Markussen, peger da også på folkeskolen som et sted, hvor der skal sættes ind mod stigma, diskrimination og fordomme, og gør opmærksom

på, at "der er en kæmpe overrepræsentation af selvmord blandt LGBT-personer i Danmark." Han henviser til en levevilkårsundersøgelse fra 2009, der viser, at LGBT-personer forsøger selvmord fire gange så ofte som heteroseksuelle, og at især de unge er i farezonen.⁴⁾

De tosprogedes afvigelse er oftest synlig for enhver, og omverdenen opdager, at de er anderledes, før de selv gør det. Børn ser ikke hudfarve på samme måde, som voksne gør, og mange tosprogede opdager lidt efter lidt, at de er anderledes. Og hvis de ikke selv føler sig anderledes, kan de blive gjort anderledes, både af de lærere, der synes, at der "altid er problemer med de tosprogede," og dem, der synes, at "det er spændende med de nye kulturer."

Hvor de homoseksuelle har mulighed for at planlægge og springe ud, når de selv er klar og på den måde, de synes er bedst, bliver de tosprogede vurderet, inden de har en chance for selv at forhandle deres afvigerposition.

REPRÆSENTATION I KULTUREN

Når man tænker på tv-avisen, handler det jævnligt om folk med indvandrerbaggrund; om integration, kriminalitet, religion og racisme. Unge mænd med arabisk baggrund er nyhedsstof. Desværre får de ofte en stereotyp rolle som farlige, usympatiske, utilregnelige gerningsmænd.

De homoseksuelle på tv får en anden rolle. De er underholdende, søde og sjove og taler om mode, sex og kultur i lette underholdningsprogrammer, og når de endelig indgår i en nyhedssammenhæng, er det næsten altid som nogen, det er synd for eller i en ufarlig position, hvor de meget gerne vil bede pænt om symbolske, heteroseksuelle privilegier som at blive gift i kirken.

Det er vigtigt for minoriteter at blive taget op som et politisk emne, men samtidig at kunne fremstå nuanceret og sympatisk i for eksempel underholdningsprogrammer. Når man kun ser dem med indvandrerbaggrund i nyhedsindslag, bliver det svært at opfatte dem som andet end et problem. Og når man kun ser todimensionelle homoseksuelle i reality tv, bliver det svært at se dem som rigtige mennesker.

KULTURMØDE I FOLKESKOLEN

Også på seminarierne og skolerne er de tosprogede et vigtigt fagligt og politisk emne, mens de homoseksuelle slet ikke er et emne. Her betyder interkulturel altid kun "dansk kultur" overfor "indvan-

drerkultur," hvilket næsten altid underforstået betyder "arabisk-muslimsk kultur." Og "kulturmøde" betyder aldrig for eksempel majoritetens møde med ikke-heteroseksuelle minoritetsgrupper, kvindebevægelser eller handicaporganisationer, men altid kun danskernes møde med indvandrerne.

Dagbladet Information havde i vinteren 2012 et stort tema om "den mangfoldige skole⁵⁾," men temaet i sig selv var ikke specielt mangfoldigt. Samtlige artikler handlede om de tosprogede.

AT KUNNE IDENTIFICERE ROLLEMODELLER

For tosprogede er det ofte let at identificere rollemodeller. Flere og flere folk med indvandrerbaggrund indenfor musik, film, tv og stand up comedy formår endda at træde ud af mediernes castede stereotyp og italesætte deres situation på egne præmisser.

Da X-faktor dommeren Remea blev "reservestorebror" for X-faktor deltageren Basim i 2008, var det et eksempel på, hvordan en afvigelse, der er synlig for enhver, kan gøre det let og legitimt at finde ligesindede og skabe et fællesskab.

Den homoseksuelle unge kan ikke hente inspiration til dannelsen af sin homoseksuelle identitet hos en heteroseksuel familie. For homoseksuelle unge kan det være næsten umuligt at identificere rollemodeller og ligesindede både blandt voksne og jævnaldrende i hverdagen, især hvis man gerne selv vil beholde sin egen beskyttende usynlighed.

HOMOSEKSUELLE LÆRERE BØR VÆRE ÅBNE

Den største fordom mod homoseksuelle i folkeskolen er, at de ikke findes i folkeskolen. Homoseksuelle bliver altid omtalt som noget, "der er nogen, der er" og aldrig som noget "nogen af jer helt sikkert er/bliver, og som nogle af skolens ansatte er," selvom det er tilfældet i enhver klasse og enhver skole.

En rollemodel er ikke altid det samme som et forbillede, men kan defineres som *en, der har (haft) samme forudsætninger som mig, en der repræsenterer noget, jeg har mulighed for at blive*. Når man står overfor en rollemodel, kan man spejle sig og finde inspiration til dannelsen af sin egen identitet.

Enhver lærer, forælder, pedel og rengøringsassistent med brun hud og sort hår er på den måde automatisk en

rollemodel, som elever, der ser ud på samme måde, kan spejle sig i. De lærere, der lever i skabet, frarøver de homoseksuelle elever deres rollemodeller.

At være homoseksuel indebærer selvfølgelig ikke en pligt til at være åben, men hvis man som lærer vælger at leve i skabet, er det ikke kun et personligt valg. Det er også et valg, der har konsekvenser for andre, først og fremmest for de ikke-heteroseksuelle elever.

Jeg har efterhånden mødt flere hundrede lærere og pædagoger, og jeg har ikke mødt en eneste, der har været åbent homoseksuel. Statistisk set må der have været mange, men de har åbenbart valgt at leve i skabet i deres professionelle liv, fordi de enten har skammet sig, følt, at det var upassende at snakke med eleverne om deres privatliv, selvom de heteroseksuelle lærere gjorde det, eller de har frygtet konsekvenserne ved at springe ud. De homoseksuelle lærere, jeg har haft, har altså på ingen måde kunnet tjene som forbillede for mig.

Det er uretfærdigt, at minoriteter har opgaver som de, der ligger tættere op ad normen, ikke har. Det er forståeligt, at lærere vælger en beskyttende usynlighed, der gør deres hverdag lettere, men de homoseksuelles usynlighed er deres eget ansvar. Og kirkelige vielser, lovændringer og datingsider på internettet kan ikke erstatte den kontakt, der er mellem to homoseksuelle, der genkender hinanden i hverdagen på skolens gange og bliver bekræftet i, at de er ikke alene.

Man bør selvfølgelig ikke skubbe hverken kolleger, forældre eller elever ud af skabet. Man skal respektere folks valg, og de skal have tid til at springe ud. Det er heller ingen god ide eksplicit at påpege overfor eleverne, at så og så mange af dem statistisk set bliver homoseksuelle. Det gavner ikke (bevidst eller ubevidst) at udstille nogen eller sætte gættekonkurrencer i gang.

Det bør på den anden side være klart tidligt i ethvert barns liv, at homoseksuelle findes, og at det er muligt, at barnet bliver en af dem. På den måde bliver homoseksualitet ikke noget fremmed, og de, der bliver det, kan forme deres identitet langsomt og naturligt, ligesom de heteroseksuelle kan.

at svare, at det er sådan drenge viser, de kan lide piger. Udover at bidrage til det, man i feministisk teori kalder en voldtægtskultur, altså en kultur hvor kvinders kroppe ses som noget, mænd kan bruge som de vil, indskriver læreren en essens i de kønnede kroppe: at have en drengekrop determinerer, at man er voldelig, og det legitimerer i en vis udstrækning vold. Hvis læreren sagde, at "det er sådan arabere viser deres kærlighed," ville hun nok snart skulle ud og lede efter et nyt job.

For nogle årtier siden var det almindeligt at bruge samme slags essentialistiske forklaringsmodeller i racediskussioner, men i dag krummer de fleste tæer, når de hører udtalelser om "negerens dovenskab," "jødens grådighed" eller "asiatens arbejdssomhed" som biologiske fakta.

Men det er lige præcis den måde, mange taler om køn på i dag, som i dette tilfældigt udvalgte eksempel fra artiklen "to køn, to biologier, to forskellige psykologier" af Gideon Zlotnik, der skriver, at:

Drengkulturen er non-verbal, hvilket betyder, at en dreng ikke kommer til at føle sig som en rigtig dreng, af at være i dialog med pædagogerne om værdien af samarbejde, men af at klatre og grave og løbe og springe og hoppe.⁶⁾

Og endelig bliver racistiske skældsord anerkendt for det, de er: racistiske, mens homofobiske skældsord sjældent udløser en diskussion om homofobi. For de fleste (heteroseksuelle) lærere er et ord som "bøsse" bare et grimt ord uden en bestemt mening. For de homoseksuelle elever har den slags skældsord ikke bare en mening. De er en advarsel mod at springe ud og et løfte om den straf, de modtager, hvis de gør det alligevel.

RACISME MERE FORBUDT END HOMOFOBI

Det store fokus på de tosprogede har imidlertid haft den positive effekt, at mange er opmærksomme på racisme, og at åbenlys racisme er illegitimt i folkeskolen. Det gælder ikke for diskriminering på baggrund af køn og seksualitet.

Hvis pigerne leger sammen, og en dreng vil lege med, er der ikke mange voksne, der ville blande sig, hvis pigerne afviste ham, fordi de "ikke vil have drenge med." Hvis de afviste en tosproget elev, fordi de "ikke vil have indvandrere med," ville de fleste voksne nok blande sig.

Hvis en pige klager over en dreng, der har skubbet til hende, kan den voksne finde på

INTERESSEN ER TIL STEDE

Når jeg er ude og holde foredrag om køn og seksualitet på landets skoler og gymnasier, er det ikke min erfaring, at de unge er hverken uinteresserede, decideret hadefulde eller for unge til at tale om emnet. Når jeg kommer med respekt for eleverne, emnet og mig selv, viser de tværtimod den samme respekt, interesse og modenhed.

Forleden efter et foredrag på en efterskole kom en gruppe af de hårde drenge op til mig og fortalte, at de nu forstod, hvorfor det ikke var så smart at fortælle homofobiske vittigheder og råbe svans. Der var ingen, der havde taget sig tid til at snakke med dem før på et højere niveau end, at "den slags siger man ikke." Og det var ikke, fordi drengene ikke var interesserede.

DET NORMALE ER UALMINDELIGT

10% af befolkningen er homoseksuelle, men hvis man vil inkludere alle dem, der afviger fra den heteroseksuelle norm (om en maskulin mand i et monogamt forhold med en feminin kvinde) er tallet langt højere. Og hvem skal man overhovedet tælle med? Udover de homo- og biseksuelle og de transkønnede?

Hvad med tøsedrengene og drengepigerne, de feminine mænd og de maskuline kvinder? Hvad med dem i åbne forhold? Kvinder, der

ikke vil have børn? Fetichisterne? De interkønnede? Kvinder, der svejser og kører lastbil? Mænd, der er sygeplejere, vegetarer og snakker om følelser? Måske ender vi på 30% Eller 70?

Da jeg forleden mødtes med to unge queer aktivister, fik jeg et andet blik på den heteroseksuelle norm. Den ene af de to aktivister, Andreas, fortalte, at han ikke begyndte at interessere sig for queer teori, fordi han var homoseksuel eller transkønnet, men fordi han var rollespilsnørd. Han var blevet drillet, fordi han lignede de homoseksuelle havde fejlet i forhold til forestillingen om, hvad en rigtig dreng er.

Når folk som Gideon Zlotnik taler om en rigtig dreng, får mange et billede inde i hovedet af en Lilleper-agtig figur med lyst hår og blå øjne, der altid er glad, udadvendt, fuld af energi, og som elsker "at klatre og grave." Et billede vi blandt andet har fra (børne)litteraturen og (børne)film. Men sandheden er, at der findes meget få af den slags drenge, og at nogle af dem, der er sådan, er piger. Og det er et godt eksempel på, at det, der er normalt, sjældent er det, der er almindeligt.

DE HOMOSEKSUELLE TOSPROGEDE

Endelig må man ikke glemme, at der findes børn, som hører til i flere minoritetsgrupper. Hvis der er 10% tosprogede og 10% homoseksuelle, så er der 1% homoseksuelle tosprogede. Det er trods alt en håndfuld på en skole med 500 elever.

Og der findes børn, der har kendetegn fra minoritetsgrupper, de ikke tilhører. For eksempel etnisk danske børn, der taler dårligt dansk. Og mens Andreas' problemer som rollespilsnørd drukner i en diskussion om tosprogede, ville de også drukne i en diskussion om homoseksuelle.

NYE ALLIANCER

At sammenligne minoriteters vilkår og modstandsstrategier kan være spændende og lærerigt. Og det kan vise, at det Andreas har til fælles med Basim og mig selv, er, at han afviger fra en forestilling om noget normalt, som ikke eksisterer. Den berømte queer filosof Judith Butler siger om vores køn, at det er en kopi af en original, som ikke findes.

Vores alle sammens fælles fjende er troen på den original, forestillingen om det normale. Ideen om den lille, lyshårede (hvide, heteroseksuelle) dreng, der elsker at klatre og grave, som vi alle sammen skal blive som.

Der findes ingen original. Der findes ingen normalitet. Der findes kun individer, som tilhører en uendelig

række af fællesskaber på kryds og tværs og i et stort virvar. Nogle af de homoseksuelle er bandemedlemmer med anden etnisk baggrund. Nogle af rollespillerne er transkønnede og ordblinde. Nogle af de lyshårede drenge får hiv. Nogle af pigerne går med kniv. Og rigtigt mange af de seje drenge græder, når de er alene, fordi de synes, det er benhårdt altid at skulle være en sej dreng.

At sammenligne forskelle og ligheder og gøre opmærksom på de uendeligt mange afvigergrupper gør det muligt at fokusere på specifikke problemer for de enkelte grupper, men det kan også øge solidariteten mellem grupperne, fordi det viser, at ingen er alene om at være anderledes. Jeg tror, solidaritet grupperne i mellem og et fokus på ligheder mellem undertrykte grupper er nødvendigt i en diskussion om mangfoldighed.

For nogle år siden mødte jeg den dansk-palæstinensiske rapper Marwan på Rådhuspladsen i København. Han havde lige udgivet pladen P.E.R.K.E.R., som mig og mine venner hørte på repeat. Jeg gik op til ham og sagde, at jeg kunne lide hans plade, og at jeg kunne relatere til hans sange, fordi jeg også var en slags perker i samfundet. Bare på en anden måde, fordi jeg var bøsse. Marwan tyggede lidt på den og rakte så hånden op til en *high-five* og sagde "helt sikkert!"

NOTER:

1. <http://www.information.dk/318213>.
2. Lodahl, Mads, 2010, De heteroseksuelles skole, Social Kritik nr. 121.
3. <http://politiken.dk/indland/ECE762180/koebenhavns-politi-til-kamp-mod-hadforbrydelser/>
4. <http://www.information.dk/telegram/311264>, <http://www.information.dk/198402>
5. Kapitel 2 af deres overordnede tema om folkeskolen.
6. Nordahl, Bertill 1997 (red.), pigerne og drengene – ni samtaler om kønnets betydning, Pædagogisk bogklub, 1997 - her citeres fra: Gideon Zlotnik: To køn, to biologier, to forskellige psykologier.

Mads Ananda Lodahl er foredragsholder, forfatter og blev uddannet som lærer i 2009, hvor han skrev bacheloropgave om afvigende køn og seksualitet i folkeskolen.

Læs mere på hans hjemmeside – almindelig.com